

Lapin ELY-keskus

LAUSUNTO

PL 8060

96101 ROVANIEMI

kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi

24.8.2023

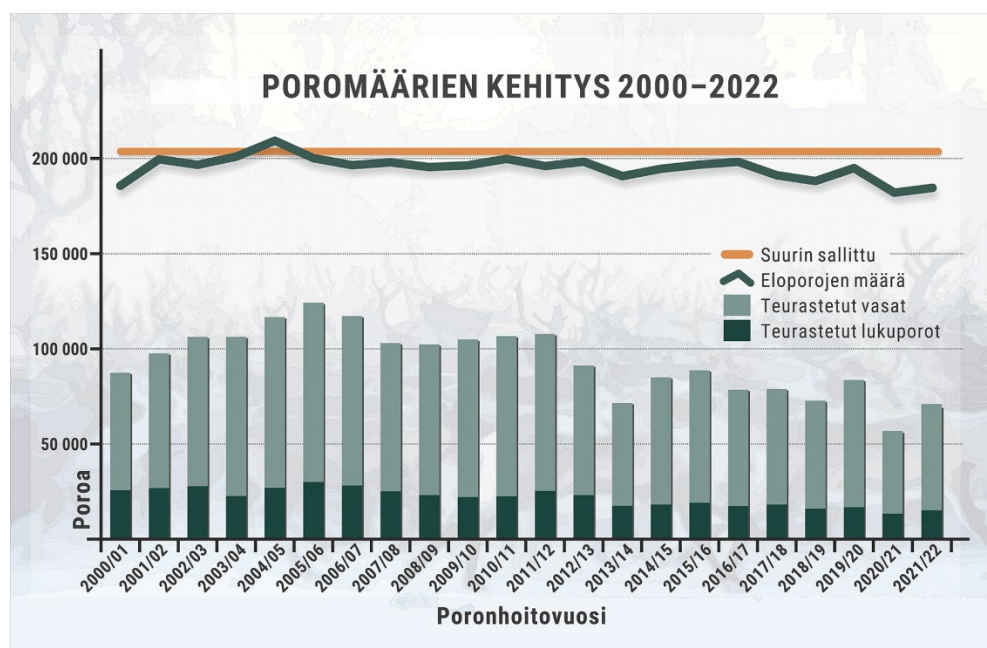
Dnro 236/2023

Lausuntopyyntö 10.8.2023, Päivi Kainulainen

PORONHOITOVUODEN 2021–2022 TALVEN VAHINKOJEN ARVIOINTI

Lapin ELY-keskus on pyytänyt lausuntoa koskien talven 2021–2022 vahinkojen arviointia. Luonnonvarakeskuksen tekemän selvityksen (Talven 2021–2022 lumi ja kaivuolosuhteet ja niiden vaikutukset poronhoitoon, Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 71/2022) mukaan talvi 2021–2022 oli paikoin poronhoitoalueella erittäin poikkeuksellinen. Raportin mukaan on erittäin todennäköistä, että vaikeat lumi- ja kaivuolosuhteet yhdessä porojen ravintokasveissa todettujen hometoksiinien kanssa heikensivät merkittävästi jo alkutalvella alueilla 1 ja 2 laiduntavien porojen kuntoa ja terveyttä.

Paliskuntien poromäärät ja tuotanto eivät ole ehtineet vielä palautua talven 2019–2020 porotuhoista normaalitasolle. Talven 2021–2022 vahinkojen arviointia tehtäessä tulee ottaa huomioon, että edellisen tuohuuden vaikutukset näkyvät vielä paliskuntien poromäärissä ja tulevat mukaan vertailulukuja laskettaessa. Kuviossa 1 näkyy talven 2019–2020 vaikutus poronhoitovuoden 2020–2021 eloporojen ja teurastettujen porojen määriin. Päättyneen poronhoitovuoden 2022–2023 osalta näyttää, että eloporojen määrä on koko poronhoitoalueella hieman laskenut edellisestä poronhoitovuodesta. Teurastettujen porojen määrä näyttäisi pysyneen samalla tasolla.

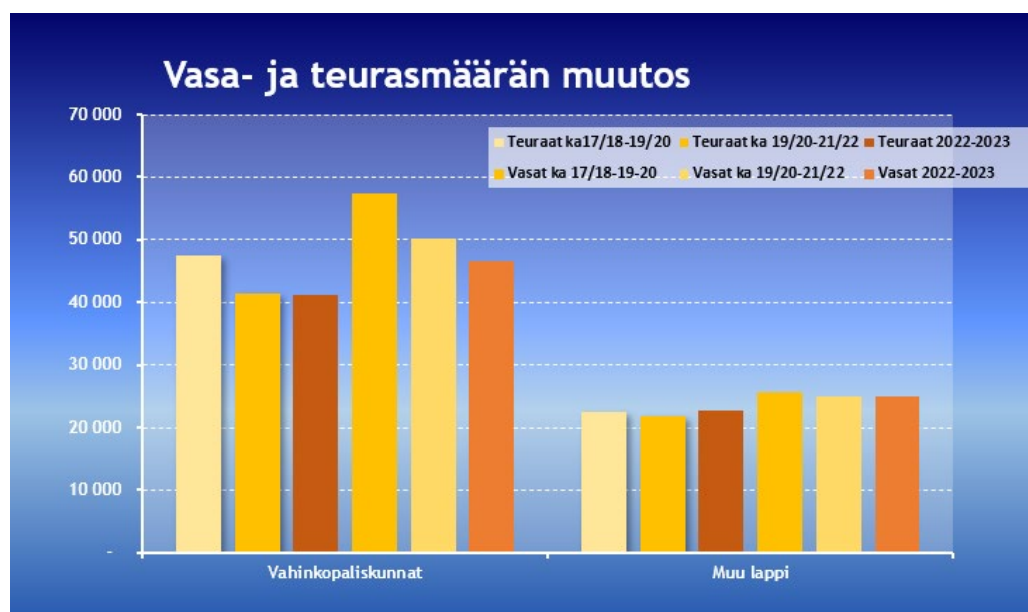

Kuvio 1. Poromäärien kehitys koko poronhoitoalueella 2000-luvulla.

Poromäärän muutosta tarkasteltaessa ja tuhoutuneiden porojen määrää laskettaessa vertailulukuna tulee poronhoitovuoden 2022–2023 lopullisen eloluvun sijaan käyttää 2022–2023 lukuporojen määrää. Lopullinen eloluku sisältää ko. poronhoitovuoden vasat, jotka ovat syntyneet vasta keväällä 2022. Lisäksi luvussa huomioidaan vähentävänä tekijänä ko. poronhoitovuotena tuhoutuneina löydetty porot. Lukuporoja ovat kaikki 1-vuotta vanhemmat porot eli optimitilanteessa edellisen vuoden lopullinen eloporomäärä on yhtä suuri kuin seuraavan vuoden lukuporojen määrä.

Vasatuoton alenemaa tarkasteltaessa on huomioitava, että ns. porotuholain (laki porotaloutta kohdanneiden vahinkojen korvaamisesta, 987/2011) ja -asetuksen (Valtioneuvoston asetus porotaloutta kohdanneiden vahinkojen korvaamisesta, 656/2016) mukaisesti kolmen edellisen vuoden (2019/2020–2021/2022) lukuihin verrattaessa laskentaan tulee mukaan edellisen vahinkovuoden tavanomaista huomattavasti alhaisemmat vasamäärät. Näin laskettu kolmen vuoden keskiarvo ei anna todellista kuvaa vasojen normaalimäärästä. Porotuholain taustamuistion mukaan vasatuoton aleneman pitäisi olla vähintään 30 % ennen kuin korvauskynnys ylittyisi. Vaikka vasojen määrä on lähes kaikissa alueen 1 ja 2 paliskunnissa keskimääräistä pienempi (kuvio 2), niin 30 % raja ylittyy ainoastaan Näkkälän ja Pohjois-Sallan paliskunnissa. Mikäli vertailuvuotena käytettäisiin poronhoitovuosien 2017/2018–2019/2020 vasamääriä, mukaan nousisi Muotkatunturin paliskunta. Vasatuoton menetyks olisi näissä kolmessa paliskunnassa tuolloin noin 850 000 €.

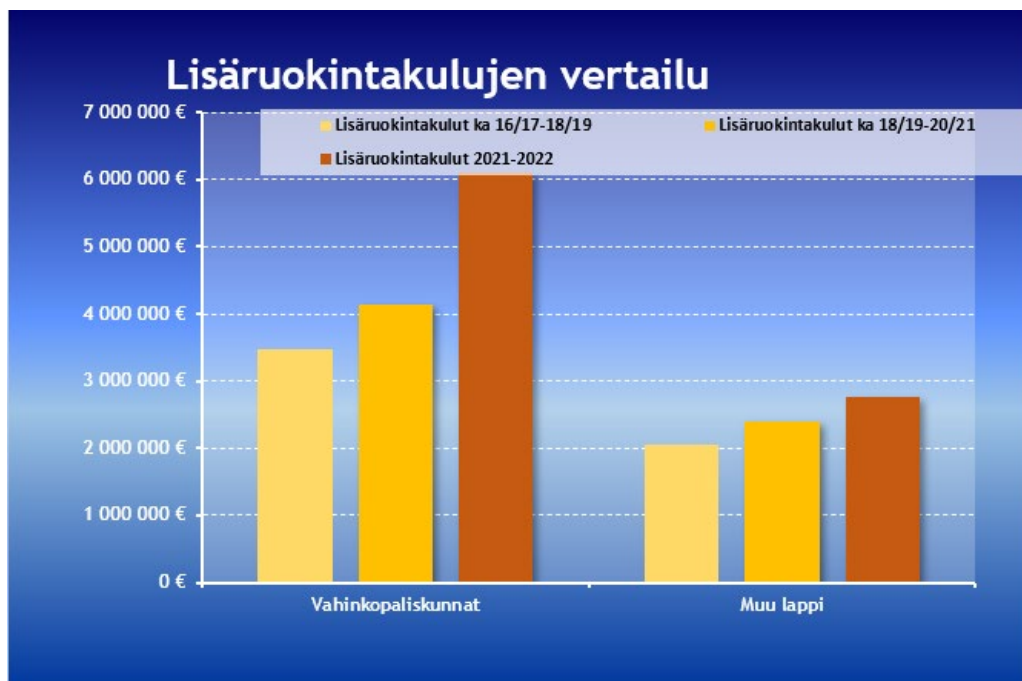
Kuvio 2. Poronhoitovuoden 2022–2023 vasa- ja teuras määrät suhteessa keskiarvolukuihin.

Vaikeat luonnonolosuhteet talvella 2021–2022 näkyvät myös poronhoitovuoden 2022–2023 teuras määrissä (kuvio 2). Tässäkin vertailuvuosina tulee käyttää poronhoitovuosien 2017/2018–2019/2020 lukuja. Alueiden 1 ja 2 paliskunnissa teuras määrä laski keskimäärin 13 %. Koko poronhoitoalueella teuras määrät ovat edelleen alhaiset ja poronhoitovuoden 2022–2023 teuras määrä pysyi poronhoitovuoden 2021–2022 tasolla.

Tarhaus- ja lisäruokintakulut olivat paliskuntien tuottoperustelaskelmien mukaan poronhoitovuonna 2021–2022 alueiden 1 ja 2 paliskunnissa noin 6,1 miljoonaa euroa (kuvio 3). Kolmen edeltävän vuoden lisäruokintakulujen keskiarvo oli 4,1 miljoonaa euroa. Keskimäärin lisäruokintakulut nousivat näissä paliskunnissa 48 %. Keskiarvolaskennassa on mukana edellisen vahinkovuoden 2019–2020 kovat ruokintakustannukset. Kovimmat nousut olivat Sallivaaran (151 %) ja Muotkatunturin (105 %) paliskunnissa. Kaikkiaan kahdeksassa paliskunnassa (Muddusjärvi, Ivalo, Hammastunturi, Sallivaara,

Muotkatunturi, Näkkälä, Käsivarsi, Lappi) ruokintakustannukset nousivat vähintään 50 %. Näissä kahdeksassa paliskunnassa lisäruokintakustannukset olivat yhteensä noin 2,2 miljoonaa euroa. Verrattaessa ruokintakuluja vuosien 2016/2017–2018/2019 keskiarvoon kulut nousivat 76 % 3,5 miljoonasta eurosta 6,1 miljoonaan euroon.

Kuvio 3. Poronhoitovuoden 2022–2023 lisäruokintakulut suhteessa keskiarvolukuihin.

Lähtökohta talven 2021–2022 olosuhteisiin oli paliskunnissa huomattavasti parempi kuin talven 2019–2020 olosuhteisiin. Paliskunnat olivat paremmin varautuneet mahdollisiin huonoihin olosuhteisiin ja osasivat reagoida huolestuttaviin merkkeihin riittävän ajoissa. Tästä syystä vahinkoa aiheuttanut tuho näkyy parhaiten paliskuntien lisäruokintakuluissa. Tarkasteltaessa yhdessä Luken tutkimusta sekä paliskuntien lukuja (taulukko 1) on syytä olettaa, että ainakin osassa näiden alueiden paliskuntia tuho on ollut niin poikkeuksellinen, että korvattava vahinkokynnys ylittyy.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

Paliskunta	Poikkeuksellinen; Alue1	Poikkeuksellinen; Alue 2	Menetettyjen porojen osuus (2022/2023 lukuporot – 2021/2022 lopullinen eloluku+muut tuhoutuneet)	Vasatuoton alenema (2022/2023 vrt.2017/2018–2019/2020)	Lisäruokintakustannusten nousu (2022/2023 vrt.2018/2019–2020/2021)	Teurasmäärän lasku (2022/2023 vrt.2017/2018–2019/2020)
Paistunturi	0,00 %	10,68 %				
Näätämo	0,00 %	2,69 %	9,4 %	9 %	27 %	
Muddusjärvi	0,00 %	40,79 %	7,8 %	23 %	54 %	16 %
Ivalo	16,22 %	20,01 %	12,2 %	11 %	56 %	23 %
Hammastunturi	38,76 %	56,36 %		14 %	58 %	25 %
Sallivaara	96,77 %	3,23 %	16,5 %	21 %	151 %	18 %
Muotkatunturi	10,72 %	62,41 %	5 %	31 %	105 %	25 %
Näkkälä	100,00 %	0,00 %	12,8 %	49 %	74 %	55 %
Käsivarsi	100,00 %	0,00 %	32,3 %	22 %	94 %	34 %
Muonio	12,03 %	87,97 %	9,5 %	22 %	48 %	4 %
Kyrö	39,68 %	60,32 %	14,4 %	12 %	46 %	33 %
Kuivasalmi	67,55 %	32,45 %	5 %		42 %	
Alakylä	0,00 %	53,82 %	6 %	4 %	31 %	
Sattasniemi	43,38 %	56,37 %	6,2 %	13 %	27 %	6 %
Oraniemi	0,01 %	29,51 %	5,3 %		36 %	
Syväjärvi	0,00 %	15,21 %	3,4 %	3 %	11 %	
Lappi	33,84 %	55,39 %	4,5 %	24 %	67 %	30 %
Kemin-Sompio	2,84 %	70,24 %	8,6 %	24 %	38 %	24 %
Pohjois-Salla	26,39 %	66,74 %	9,8 %	51 %	19 %	51 %
Kolari	0,00 %	14,25 %			26 %	

Taulukko 1. Paliskuntien sijoittuminen poikkeuksellisiin alueisiin ja vertailulukuja.

alj/ao